

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., TOREK, 3. APRILA (APRIL 3), 1945

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 66

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ruske čete pred Dunajem; zavezniške armade prodirajo v sredino Nemčije

Pehotne in oklopne kolone prve ameriške armade se v prodiranju preko Nemčije združile z enotami devete ameriške in druge britske armade. Zavezniške sile drže 300 milj dolgo fronto. Nemški vojaki se podajajo.—Dve ruski armadi se bližata Dunaju in Bratislavi in rušita nemške bojne črte. Sovjetske čete zasledje čez 60 naselbin med Blatnim jezerom in reko Dravo.—MacArthur razkril ogromne japonske izgube na Filipinskih otokih

LONDON, 2. apr.—Ruske čete pod poveljstvom maršala Tolbuhina so se približale Dunaju, glavnemu mestu Avstrije. Te so oddaljene od dunajskih predmestij še deset milj, kar pomeni, da se je obleganje Dunaja že pričelo.

Ruska poročila javljajo, da so se pojavili izgredi na Dunaju in v drugih avstrijskih mestih.

PARIZ, 2. apr.—Zavezniške armade, ki prodirajo v središče Nemčije, so obkrožile nad 100 tisoč nacističnih čet v Porurju.

Čete devete ameriške armade so prodrle 100 milj vzhodno od Reme, medtem ko čete tretje ameriške armade naglo prodirajo v središče Nemčije. Te so zavzele Kassel in Fuldo. Od Berlina so oddaljene še 150 milj in od ruske fronte 198 milj.

Pariz, 2. apr.—Pehotne in oklopne kolone prve ameriške armade so se v prodiranju preko Nemčije združile z enotami devete ameriške in druge britske armade pri Lippstadtu in s tem zožile jekten obroč okrog stanovkov nemških divizij v Porurju. Paderborn, važno železniško in cestno križišče, katerega so skušali Nemci držati, je padel po luti bitki.

Čete druge britske armade so udrele v Muenster, glavno mesto Vestfalije, ki ima 143,750 prebivalcev, in potisnile v past nemške sile v Holandiji. Poročilo pravi, da se te skušajo izmuzniti iz pasti.

Sedma ameriška armada, katere poveljnik je general Patch, je zdrobila nemške obrambne linije pri Wuerzbergu, 71 milj od Reme in 55 milj od Nuernberga, nacističnega svetišča. Enote te armade so dospole do ozemlja, ki je oddaljeno sto milj od čehoslovaške meje in 124 milj od Monakova.

Zavezniške armade zdaj drže nepretrgano fronto od juga do severa v dolgotni 300 milj in kontrolirajo čez 30,000 kvadratnih milj nemškega ozemlja. Zavezniški so v zadnjih 48 urah ujeli čez 60,000 nemških vojakov in častnikov, med temi enega generala. Tudi tista, ki je bil poveljnik trinajstega nemškega armadnega zbora.

Nemški vojaki se podajajo zaveznikom v tisočih. Samo prvi ameriški armadi se je podalo v zadnjih dneh 52,000 nemških vojakov.

Četrta oklopna divizija tretje ameriške armade prodira naprej po cesti Frankfurt-Berlin proti nemški prestolnici. Dospela je že do Eisenacha, 162 milj od Berlina. Druge kolone tretje armade prodirajo proti Kasselu, mestu ob reki Fuldi, ki ima 220,000 prebivalcev.

Operacije zavezniških sil podpirajo bojna letala z bombardiranjem nemških pozicij.

LONDON, 2. apr.—Oklopne kolone dveh sovjetskih armad, ki tvorita 156 milj dolg obroč, se vajo proti Dunaju in Bratislavi. Prve kolone so oddaljene 22 milj od Dunaja in 13 milj od Bratislave.

Nemške linije na južni in vzhodni strani Dunaja in Bratislave se rušijo pod udarci ruskih sil. Te so ujele 32,150 sovražnikov v zadnjih 24 urah.

Moskva je naznanila padec Soprona, trdnjavskega mesta, 31 milj južno od Dunaja. Rusi so dospeli do točke, ki je oddaljena šest milj od Dunajskega Novega mesta, in se približali železnici, ki spaja Dunaj s Trstom in Benetkami.

Tretja ruska armada, katere poveljnik je maršal Tolbuhin, je zasledila čez 60 naselbin na ozemlju med Blatnim jezerom in reko Dravo. Med temi naselbinami je Gyekenyes, 56 milj severozapadno od Zagreba, glavnega hrvaškega mesta.

Maršal Stalin je naznanil okupacijo Glogauja, mesta, ki leži 53 milj severovzhodno od Breslava, prestolnice Spodnje Šlezije, katero sovjetske sile oblegajo že sedem tednov. Radio Berlin poroča o obnovi ruske ofenzive pri Stettinu, glavnem mestu Pomeranije.

Manila, Filipini, 2. apr.—General Douglas MacArthur poroča, da so ameriške čete ubile nadaljnjih 11,000 japonskih vojakov v zadnjih petih dneh. Ameriške izgube v tem času so znašale 340 ubitih, 919 ranjenih in 48 pogrešanih. Skupne japonske izgube na Filipinskih otokih, odkar so jih ameriške sile invadirale, znašajo doslej čez 300,000.

Guam, 2. apr.—Sodi se, da se je najmanj 80,000 ameriških vojakov izkrcalo na otoku Okinawi v grupi Ryukus. Invazija je sledila bombardiranju japonskih pozicij na tem otoku z morja in zraka.

Seznam japonskih vojnih zločincev
Poročilo komisije Združenih narodov

LONDON, 2. apr.—Komisija Združenih narodov za kaznovanje vojnih zločincev je v svojem poročilu razkrila seznam japonskih vojnih zločincev. Imena teh bodo poslana šestnajstim državam, ki imajo reprezentante v komisiji.

Poročilo ne omenja, ali je japonski cesar Hirohito na listi vojnih zločincev. Komisija je naglasila, da ljudje v seznamu ne bodo ušli zasluženju kazni, čeprav so načelniki držav. V Londonu trdijo, da je Hirohito na listi.

Zločine, katere so izvršili Japonci, preiskujejo tudi člani podkomisije, ki je bila nedavno formirana v Čungkingu na Kitajskem. Načelnik podkomisije je dr. Wang Chung-Hui. Člani te so imeli štiri seje od novembra preteklega leta.

CIO okrcal živilsko administracijo

Zatiranje črnih tržišč predlagano

Washington, D. C., 2. apr.—Posebni odbor Kongresa industrijskih organizacij je okrcal federalno živilsko administracijo in jo obdolžil odgovornosti za pomanjkanje mesa in drugih živil.

Obdolžitev vsebuje pismo, katero je odbor naslovil kongresnemu odseku, kateremu je bila poverjena preiskava živilske situacije. To vključuje trditve, da je administracija zanemarjala svoje dolžnosti, ker ni takoj stopila na prste spekulantom in operatorjem črnih tržišč.

Pismo je odbor CIO poslal senatorju Thomasu, demokratu iz Oklahome, in kongresniku Andersonu, demokratu iz Nove Mehike. "Živilska administracija se je bolj zanimala za zaščito denarne vrednosti živil nego za življenske potrebe ameriškega ljudstva," je rečeno v pismu. "Živila niso blago, s katerim se lahko igra. Dolžnost kongresa je, da takoj stori korake za zatiranje črnih tržišč."

Marvin Jones, načelnik živilske administracije, je zavrnil obdolžitev, da je ta administracija odgovorna za pomanjkanje mesa in drugih živil.

Grčija imenovala delegate za konferenco

Ateene, Grčija, 2. apr.—Vlada je imenovala delegate, kateri se bodo udeležili konference Združenih narodov v San Franciscu, Cal. Ti so Jean Politis, George Melas, Aleksander Argyropoulos, R. Spiropoulos in Jean Agnidis.

Tri nove univerze v Bolgariji

Sofija, Bolgarija, 2. apr.—Vlada je naznanila ustanovitev treh novih univerz. Te bodo ustanovljene v Varni, Plovdivu in Pirdobu.

STAVKA NA POLJU MEHKEGA PREMOMA ODVRNENA

Rudarji bodo delali na podlagi stare pogodbe

POGAJANJA SE BODO NADALJEVALA

Washington, D. C., 2. apr.—Splošna stavka na polju mehkega premoga je bila odvrnjena, ko je John L. Lewis, predsednik unije United Mine Workers of America, pozval rudarje, naj delajo nadaljnjih 30 dni na podlagi stare pogodbe, katere veljavnost je potekla 31. marca. On je naglasil, da se zaveda potrebe produkcije premoga za vojne namene.

Pogoj, katere so operatorji sprejeli, določajo med drugim, da mora biti mezdna preureditev retroaktivna do 1. aprila v smislu odredbe vojnega delavskega odbora, ki je posegel v konflikt med rudarsko unijo in operatorji. Operatorji so izjavili, da so odobrili odredbo brez pridržkov.

Lewis je umaknil zahtevo, da morajo operatorji dati rudarjem garancijo glede retroaktivne plače. Doseženi sporazum je preprečil vladno zasago prenegovnikov, ki bi sledila, ako bi rudarji zastavkali.

Člani rdarske unije so se zadnji teden z veliko večino glasov izrekli za oklic stavke in dali Lewisu vso oblast. V konflikt je poleg vojnega delavskega odbora posegla tudi delavska tajnica Frances Perkins.

Rudarji in operatorji bodo danes obnovili pogajanja glede sklenitve nove pogodbe. Dobili so navodila, naj bodo v stalnih stikih z vojnimi delavskim odborom in naj mu poročajo o rezultatu pogajanj.

Lewis je obvestil vojni delavski odbor o zaključku glede odložitve oklica stavke v telegramu, katerega so podpisali on, Thomas Kennedy, John O'Leary, John Owens, Sam Caddy, Hugh White in W. K. Hopkins, člani pogajalnega odbora UMW.

Uradniki vseh krajevnih unij, ki imajo čez 400,000 članov, so bili instruirani, naj skrbijo, da bodo vsi delali na podlagi stare

Napori za združitve poljskih grup

Lublinski odbor zahteva koncesije

London, 2. aprila.—Vest iz zanesljivih virov pravi, da sta Velika Britanija in Amerika obnovili napore za združitve poljskih grup, ki se kavsajo med seboj. Upanje je še, da bo formirana reprezentativna poljska vlada pred konferenco Združenih narodov v San Franciscu, Cal. Če se bo to zgodilo, bo Poljska lahko poslala delegate na to konferenco.

Diskuzije so v teku v Londonu, Moskvi in Washingtonu o formiranju poljske vlade narodne enotnosti v smislu zaključka, sprejetega na konferenci "velike trojice" v Jalti na Krimu. Potežkoče so nastale v pogajanjih z lublinskim odborom.

Doznava se, da ta odbor zahteva koncesije. Prisvajajo si med drugim pravico odločitve, kateri poljski voditelji naj postanejo člani vlade narodne enotnosti. Premier Churchill in predsednik Roosevelt sta namignila, da želita, da pride v novo vlado Stanislav Mikolajczyk, bivši predsednik ubežne poljske vlade v Londonu. On je vodja poljske kmečke stranke, ki ni reprezentirana v sedanji vladi, katere predsednik je socialist Tomasz Arciszewski.

Mikolajczyk je dal razumeti, da bo sprejel pozicijo v vladi narodne enotnosti, če mu bo ponudena. On ima oporo pri voditeljih drugih poljskih strank. Štirje člani eksekutivnega odbora poljske socialistične stranke so resignirali v znak protesta proti sodelovanju stranke z vlado premierja Arciszewskega.

Hrvaški saboterji na delu

Washington, D. C., 2. apr.—Radio Belgrad poroča, da so hrvaški saboterji v Zagrebu razdejali čistilnico olja in dve livarni. Dva nemška vojaška vlaka so vrgli iz tira v bližini glavnega mesta in uničili pet nemških bojnih letal na zagrebškem letališču.

pogodbe. Operatorji so naznačili, da bodo pritiskali na vojni delavski odbor, naj odredi zatiranje o izravnavi konflikta.

Domače vesti

Nov grob v Penni
Mariana, Pa.—Dne 6. marca je umrla Rose Cvirn, stara 64 let, rojena na Ogrskem in članica društva 171 SNPJ. Zapušča tri hčere in dva sinova.

Glas iz ujetništva
Owen, Wis.—Iz nemškega ujetništva se je oglasil S/Sgt. Edward L. Potocnik, ki je bil pogrešan od 23. dec. Bil je topničar in radioman na bombniku B-26 in preko morja od avgusta 1944.

Padel v vojni
Rock Springs, Wyo.—Dne 11. marca je padel v Nemčiji Pfc. Robert F. Zaversnik, star 22 let in rojen v Green Riverju, Wyo. Zapušča mater, dve sestri in štiri brate (dva v vojni v Nemčiji). On je prvi član društva 10 SNPJ, ki je padel v tej vojni.

Iz Clevelanda

Cleveland, — Marie Sever je bila obveščena, da je bil 23. febr. ranjen v Nemčiji njen mož Pfc. Frank Sever, star 31 let in sin družine Joseph Sever. Nahaja se v bolnišnici v Angliji. Pri vojaki je od decembra 1943 in preko morja od lanskega avgusta. — Družina John Zgone iz Euclida je prejela vest, da je bil njen sin S/Sgt. John F. Sgone ranjen v Franciji še meseca avgusta. Star je 21 let, v armadi od januarja 1943 in bil že dvakrat odlikovan. — James Novak iz Collinwooda je bil obveščena, da je bil 28. febr. v Nemčiji ranjen njegov sin Pvt. Albin R. Novak, star 29 let. Pri vojaki je od aprila 1943 in preko morja od lanskega januarja. — Družina Anton Vehovec iz Euclida je prejela vest, da je od 4. marca v Nemčiji pogrešan njen sin Pvt. Richard Vehovec, star 24 let. K vojakom je šel lanskega aprila, preko morja februarja.

— Mary Strekal je bila obveščena, da je bil 2. febr. ubit v Belgiji njen mož Pfc. Anthony Strekal, sin družine Joseph Strekal, ki je bil prvotno naznanjen kot pogrešan. Pri vojaki je bil od aprila 1942. — V Nemčiji je bil 6. marca lahko ranjen Pfc. Joseph J. Skuly, sin družine John Skuly, star 20 let in preko morja od prošlega decembra. — Marion Nardi, hčerka družine Peter Lustrik, je bila obveščena, da je v Nemčiji padel njen mož, star 25 let. Poleg žene zapušča starše, sestro in brata (v vojni). — V bolnišnici Glenville se nahaja Ann Kutchera iz Collinwooda, ki je prestala težko operacijo. — V četrtki je v Collinwoodu umrla Mary Strnad, roj. Zupić, stara 74 let in doma iz Zužemberka na Dolenjskem, odkoder je prišla v Ameriko pred 47 leti. Zapušča moža, hčer, štiri sinove in štiri vnuke. — V bolnišnici Glenville se nahaja Mary Koci, ki je bila operirana. — Iz bolnišnice se je vrnila na svoj dom Mary Kováčič-Milavec.

Agrarne reforme na Ogrskem

Zasega posestev vojnih zločincev

Washington, D. C., 2. apr.—Radio Moskva poroča, da je začasna ogrska vlada osvojila program agrarnih reform, katerega bo skusala uveljaviti.

Člani vlade so na svoji seji odobrili načrt, ki določa konfiskacijo posestev vojnih zločincev in sovražnikov ljudstva brez odškodnine. Nekatera bodo razdeljena med kmete, druga pa bodo podržavljena.

Imre Nagy, poljedelski minister, je apeliral na ljudstvo, naj sodeluje pri izvajanju programa agrarnih reform. Ljudje naj formirajo posebne odbore in organizacije. Nagy je dejal, "da je program velike važnosti. Odpravil bo tlačanstvo in krivice, ki so jih trpeli ljudje več stoletij pod fevdalnim sistemom."

AMERIKA IN ANGLIJA ZAVRNILI RUSKI APEL

Izvajanje načel krimskega sporazuma

NOVI PROBLEMI V OSPREDJU

Washington, D. C., 2. apr.—Eksplozivna potencialnost je nastala v zvezi s pripravami za konferenco Združenih narodov v San Franciscu, Cal. ko sta Amerika in Velika Britanija zavrnili ruski apel, naj se povabi začasna vlada v Varšavi na to konferenco kot zastopnica Poljske. Na tej bo razprava o ustanovitvi mednarodne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru v povojni dobi.

Državni tajnik Stettinius je začel pritiskati na Roosevelta, naj poseže v nastali položaj. Izgleda, da se predsednik še ni odločil.

Poročila iz zanesljivih virov trdijo, da namerava Rusija razdeliti svojo delegacijo in da si lasti tri glasove na konferenci — enega zase, dva pa za belorusko in ukrajinsko republiko. Možnost je, da bodo velesile sklicale preliminarno konferenco, na kateri naj bi se vršile diskuzije o izvajanju načel sporazuma, ki je bil sklenjen v Jalti na Krimu. Ta načela predvidevajo formiranje sistema kontrole Pacifika, Afrike in Sredozemlja.

Problemi, nanašajoči se na smernice v kolonijah, so prišli v ospredje, ker se interes velesil križajo. Moskva je zavzela stališče, da začasna poljska vlada v Varšavi ima isto pravico do reprezentacije na konferenci v San Franciscu kot Indija. Indijska vlada je pod dominacijo Velike Britanije.

Ameriški državni departament se je posvetoval z britakim zunanjim uradom, nakar je naznanil, da ne more pristati na rusko zahtevo glede reprezentacije poljske vlade v Varšavi na konferenci Združenih narodov. Skliceval se je na zaključek, sprejet v Jalti, da mora biti ustanovljena nova poljska vlada, katere naj bi vključevala voditelje demokratičnih grup. Gotovo je, da taka vlada ne bo formirana pred odprtjem konference v San Franciscu.

Če ne bo prišlo do sporazuma med Ameriko, Veliko Britanijo in Rusijo, bo morda konferenca odložena.

Odporno gibanje v Nemčiji

Odredba voditeljev nacistične stranke

London, 2. apr.—Nemška radijska poročila trdijo, da je bilo organizirano odporno gibanje v zapadni Nemčiji pod okupacijo zavezniških sil. Člani tega gibanja bodo napadali invaderje v vseh krajih.

Poročila trdijo, da so uporniki, ki so dobili ime "pasjeglavci" iz starih legend, že v akciji. Zavezniške vojaške avtoritete so že opozorile vojske, da bodo naciji organizirali odporno gibanje zdaj, ko nemške armade stoje pred neizbežnim porazom.

Odredbe voditeljev nacistične stranke je bila prečitana na radiopostajah. Ta določa neizprosen boj proti sovražniku povsod. Časniška agentura Transocean pravi, da so se podtalnemu odpornemu gibanju pridružili možki, ženske, dečki in deklice. Ti se bodo borili za osvoboditev pokrajín, katere so okupirale zavezniške sile.

Ameriška bankirska zveza na delu za svetovno "zaščito"—s izganjanjem važnih podstavkov bretonskega načrta, ki določa ustanovitev dveh važnih mednarodnih finančnih institucij. Velebankirji so proti svetovni denarni banki.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polijatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbinRAZNOTEROSTI
IZ CLEVELANDA

Cleveland, O.—Po dolgem času se je zopet oglašil v Prosveti moj dobri prijatelj Jože Irman iz Akrona, O. Njegov dopis sem čital z velikim veseljem, kajti že dolgo časa nisem ali nisimo ničesar slišali o Jožetu.

Prijatelj Irman se je poprej bolj pogostoma oglašal. On dobro piše in njegove dopise ne čitam samo jaz rad, temveč tudi mnogi drugi. Apeliram nanj, naj bolj pogostoma piše, če ima le kaj časa na razpolago. Prejšnje čase je čestokrat prišel k nam v metropolo na obisk; posebno je rad prišel na koncert socialistične Zarje. Ta prilika mu bo zopet v kratkem dana. Jože, pazi na naznanilo koncerta Zarje in pridi k nam v Cleveland, da se spet vidimo in malo pozabavamo.

V dopisu je tudi omenil ono polemiko med dvema urednikoma in milostno izrazil svoje mnenje. Da, brat Irman, nisi sam takega mnenja, temveč nas je mnogo, rekel bi 95%.

Kaj pa partizani? Ni še dolgo časa, ko smo čitali, kako je nekdo opozarjal dopisnike Prosvete, češ, da preveč pišejo in hvalejo rusko armado, a zaeno vprašajo, zakaj ne pohvalimo naših fantov, oziroma ameriške armade. Zaenkrat rečem le-to: dopisniki Prosvete vedo, kaj pišejo in so lojalni in patriotični ameriški državljani. Oni tudi dobro vedo, da se ameriški vojak hkrati bori na vseh bojiščih sveta. Samo da bi se tudi res borili, za kar so jim višji pripovedovali, da se bodo borili, namreč za svobodo in demokracijo vsega sveta. Toda ne za tako demokracijo, kot jo deli Churchill v Grčiji, Italiji, Belgiji in drugod.

Torej naši fantje so na mestu in jim gre vse priznanje. Niso pa na mestu nekateri veliki gosposje. Prav tako so na mestu ruski vojak, ker vedo, zakaj se bori. Vedo vojak in prav tako njih voditelji. Tragično pri tem pa je, da nekateri voditelji na zavestni strani, ki ne prestopa govore o demokraciji, hočejo po vobni še bolj utrditi kapitalistični sistem. Demokracija za nje pomeni svobodno odiranje malega človeka, delavca, ki najbolj trpi in doprinese v tej vojni.

Poudarjam, Prosvetini dopisniki v splošnem pravilno pišejo in vedo, kaj pišejo. In Prosveta je zadnje čase dobro urejevana. Tu pa tam je malo godrnjanja, češ, da je priobčenih malo preveč imen dariteljev za SANS, toda temu se ne more pomagati, kajti sedaj je potrebno, da delamo za naše brate in sestre v stari domovini. Reči moram, da so v splošnem naročniki, ki jih imam jaz v področju, zadovoljni s Prosveto. Tudi članki sedanjega urednika se strinjajo. Upam, da so zadovoljni s Prosveto tudi v drugih naselbinah.

Naš Joe Durn se je moral podati na operacijo, katero je srečno preživel in sedaj se zdravi na domu. On, ki ne verjame v bolečine in še manj v ležanje v postelji, je sedaj ves iz sebe, toda ne radi bolečin, temveč radi dolgega časa. Temu se ni čuditi, kajti Joe je bil vedno vajen delati in se gibati med ljudmi, naj si bo v svoji trgovini ali pa drugje. Brat Durn je tajnik društva št. 53 SNPJ in tajnik podružnice št. 48 SANSa. In tako sedaj skrbi bolj za društvo in SANS kot pa za svojo bolezen. On ne bo dolgo časa v postelji, kajti žilica mu ne bo dala miru, dokler ne bo zopet na svojem delu. Kot pridnemu narodnemu in kulturnemu društvniku mu želimo vsi prijatelji, da bi čim prej okreval. In ker ima Jože dosti korajžje in energije, se bo to prav gotovo kmalu zgodilo.

Ameriška Domovina, svetovno znani list (zmazek), še vedno bruhva svoj strup na vse, kar je naprednega. Joj, joj, še vedno se nahaja v smrtnem strahu pred krvavimi komunisti kot so Stalin, Tito, Vidmar in Kidrič. Strašno se bojijo za svoje bratce, kolege, izdajalske kvizlinge in belogardiste v stari domovini. Vsi ti so v očeh A. D. angelčki, dočim so partizani in njih voditelji izrodki človeštva, pro-palce, zločinci prvega reda.

Prijatelj in korenina Tone Skapin iz Collinwooda je prav dobro povedal in zagodel tej reakciji v svojem dopisu, ki je bil priobčen v Enakopravnosti in Prosveti z dne 23. marca. Sicer sva tej reakciji dobro zasolila s Filipičem zadnjič v Prosveti, toda Tone jo je še bolj "opeglal" in okraščil. Morda se bo ta grda reakcija nad nami na kak način maščevala, toda bomo videli, je rekel slepec.

Tone Skapin bo deležen od večnega popotnika nekaj dobrih cigarih in nekaj dobrih kozarčkov žganja ali "železne". Pa tudi moja Cilka in nekaj drugih so obljubili nekaj podobnega. Upam, da se bo Tone zopet kaj kmalu oglašil v Prosveti, saj je včasih bolj pogostoma pisal. Tudi jaz ne morem sedaj tako pogostoma pisati, kajti me še vedno čaka veliko različnega narodno kulturnega dela in pa agitatoričnega.

Anton Jankovich.

VELIKI "JAZ"

Los Angeles, Cal.—Že od nekdaj je moje največje veselje opazovati naravo in ljudi.

Človek je res čudna zmes! Popolnega moža ali žene danes še ni. Ako natanko opazuješ, boš opazil med spoloma razno zmes. Prideš v dotiko z moškim in opaziš boš v njem ženske zmesi ali lastnosti in obratno. Po tem lahko sodimo karakter človeka. Naletiš na človeka, ki bi se silno rad povzpela v javnosti nad vsemi drugimi. Pri tem pa se je pripravil poslušati lepih in gradih sredstev, samo da pride na vrh.

Ženske gače vidijo, da jih ne prestopa hvališ, kako so lepe in dobre gospodinje itd. Samo da

žensko občuduješ in je vsa v glori. To ji zelo ugaja in prične ti čebnati, "jaz sem bila za ta naredila...", "jaz sem bila za ta in ta nasvet vprašana..."—jaz, jaz, jaz! Toda take zmesi niso samo ženske, ampak ženskost imajo v sebi tudi mnogi moški, kateri mislijo, da ves svet misli nanje, le oni so glavni igralci pri vsaki stvari; v vsako stvar vtikajo svoje nosove; brez njih se ne more nič zgoditi; le oni so tiste slavne baklje, ki svetijo narodu in mu kažejo pravo pot.

Vem, da nekaterim ženskam in tudi moškim ne bo ugajal ta dopis. Vendar pa moram reči, da ne podcenjujem ne enega in ne drugega spola. Toda kar pišem je resnica in če ne verjamete, se prepričajte sami. Naj navedem značilen primer. Pred kratkim se je vršilo neko javno zborovanje. Dvorana je bila polna ljudi, na odru pa je sedelo okrog 15 oseb obojega spola. Med njimi je bilo nekaj govornikov, ostali pa so sedeli menda le radi lepšega, za okrasek odr. Vsi so sedeli v mirni poziciji in poslušali, le "veliki jaz" pa je od začetka do konca motil ostale: zdaj je prvega nekaj na uho zašepetal, zdaj drugemu; potem je pogledal na uro, nato si nataknil očala na nos, a v naslednji sekundi jih je snel, potem je premeril oder iz ene strani na drugo, nato je izginil iz odr, toda samo za trenutek, skratka: delal si je neprestano pozornost, prav tako kakor ženska, ki si neprenehoma popravlja lase, si pudra nasek itd.

Preteklo bo še tisoč let ali pa več, preden bo mož popoln mož in žena popolna žena. Proces izpopolnjevanja gre zelo počasi dalje. Vsekakor pa je dobro, da človek pozna ženske in moške, kajti po zmesi obeh spolov sodi značaj osebe, s katero ima opraviti.

John Filipic

SMRT ZETA

Compton, Cal.—Prosim, da natisnete te žalostne vrstice. Naš nadvse ljubljeni zet Frank J. Lampe se je 5. marca smrtno ponesrečil pri delu. Ko je popravljal za družbo, kjer je bil zaposlen, kabel, je zgubil ravnotežje in padel 12 čevljev visoko na cementirani pločnik. Padel je za glavo navzdol in se takoj onesvestil. Zapustil je ženo Anno, hčerki Margaret in Dorothy ter tri mesece starega sinčka. Nadalje sestro Rose Konte v San Francisco, sestro Mary Murin v Susanvillu, Cal., brata Joeva v Stauntonu, Virginia, Henryja, Edwarda v San Francisco in teta. Sinah in tasta Johna Pauliča pa v Gardeni, Cal.

Pokojnik je bil zaveden unionist in se ni nikomur podal, kadar je imel prav. Rojen je bil pred 53 leti v Gornji Orehovci, fara Sent Jernej na Dolenjskem. Mati ga je prinesla kot devetletnega dečka v San Francisco, kjer je preživel svoja mlada leta do časa, ko se je oženil z možjo hčerjo. Bil je priden kot čebela in zelo je ljubil konje, katere je znal imenitno zdesirati. Pokojnega zeta sem ljubil kot svojega sina in bi dal vse zanj. V družini smo se razumeli kot ena oseba. Jaz sem poznal njegove starše še v stari domovini. Bili smo sosedje. Njegov stari oče je bil rimski vojak. Večkrat

Frank Jugg.

NA DELU ZA JUGO-SLOVENSKE TRPINE

Johnstown, Pa.—V dolžnost si štejem, da se zahvalim vsem, ki so mi pomagali pri pobiranju in odpošiljavi obleke. Kakor sem že poročala, v Johnstownu smo delali skupaj z brati Srbi in Hrvati. Avtomobile so dali na razpolago sledeči: John Oreskovich, Louis Stefanich in Frank Selan. S tovrstnim avtomobilom pa je največ skupaj zvozil Pete Velich. Dragih Svilar pa je sam pobiral obleko v svoji naselbini in pripeljal iz Boltza, Pa., s svojim avtomobilom v skupno zbirališče. On je srbske narodnosti in neustrašen bojevnik za delavske pravice.

Obiskali smo skoro vse bližnje naselbine in oglaševali v časopisju, kam se naj ljudje, ki imajo kaj obleke za oddajo, obrnejo, bodisi telefonično ali osebno. Torej nima nihče izgovora, da ni vedel komu dati obleko. Prav tako je storil predsednik podružnice št. 28 SANSa Joseph

Mary Vidmar.

Argentina zopet "košer"

Z napovedjo vojne ošišu si je Farrellov fašistični režim v Argentini kupil vstopnico za "mirovno" konferenco v San Franciscu in obenem tudi za ponovni sprejem v krog panameriških republik. S tem je argentinska vlada zopet postala "persona grata"—po judovski "košer"—v očeh vseh "demokratskih" sil od velikih do najmanjših.

Argentina je sledila Turčiji, Egiptu in nekaterim drugim nevtalnim državam, katerim je velika trojica v Jalti dala ultimatum: Napovedite vojno ošišu in se s tem pridružite "miroljubnim" narodom, ali pa vam bodo zaprta vrata na konferenco v San Franciscu! In tako so vojno napovedale tudi arabske države, ki so približno tako oborožene kot je bila Abesinija ob času Mussolinijevega napada pred desetimi leti.

"Miroljubni" sta ostali v Evropi le Švica in Švedska. Ker se nečeta pokoriti ukazu velike trojice, tudi v San Franciscu ne bosta zastopani, čeprav sta danes čini demokratični državi na vsem kontinentu Evrope. Klerofašistični mesar Franco bi najbrže zdaj rad skočil na voz "miroljubnih" narodov (jaltška definicija), toda bi si s tem le še bolj izpodkopal tla pod nogami.

Portugalska, ki je že tudi dolga leta pod diktaturo, je zadnje čase pa postala Meka za visoke nacifasiste, katerim se posreči pobeg. Tam se na primer nahaja Mussolinijev "demokrat" Grandi. Portugalski bi se torej ne spodobilo, da bi zdaj napovedala vojno, ker bi s tem avtomatično zaprla pot nacifasističnim veljakom. Najbrže so za ohranitev tega "statusa quo" tudi v Londonu in Washingtonu. Za "spreobrnjene" visoke fašiste mora biti nekje varen prostor; Portugalska je za to zelo pripraven kraj in poleg tega ima tudi ugodno klimo—politično in vremensko.

Zdaj, ko je Argentina zopet postala "persona grata" in se vdala ameriškemu pritisku, bo Farrellov režim gotovo kmalu priznan. Nas to ne zanima. Zanima nas bolj to, če bo ta manever izpodkopal prestiž Farrellovemu režimu v lastni deželi, ali ga bo še bolj utrdil. Vsekakor ga bodo morali Argentinci sami počistiti in zavdati svoj klerofašizem.

Hillman je res "piker"

Kenesaw M. Landis je nedavno napisal članek v Chicago Sunu, v katerem imenuje Sidneyja Hillmana, načelnika političnega odbora CIO, "pikerja" ali "mušico," ker je v zadnji predsedniški kampanji potrošil "samo" \$1,327,775. Za izvolitev—"delavskih prijateljev," seveda!

V primeri z denarjem, ki so ga potrošili republikanci in demokrate, je to res majhna vsota. Republikanci so potrošili okrog \$13,000,000, demokrate pa okrog \$7,000,000. Ampak v primeri s tem, kar delavstvo prejema od administracije in od svojih "prijateljev," je pa to ogromna vsota, katero je potrošil Hillman.

V resnici je bil ta denar popolnoma proč vržen, kakor tudi vsa energija, katero so potrošili pristaši Hillmanovega političnega odbora pri brusenju pete za "delavske prijatelje." Koristi od tega ima v resnici le Hillman, ker mu je "velika delavska zmaga" prinesla precej prestiža in nekoliko tudi Philipu Murrayju in drugim glavnim voditeljem CIO.

Ampak če stvar motrite z delavskega stališča, to je koliko koristi imajo od tega delavske mase, predvsem organizirano delavstvo, ki je prispevalo ta denar, boste lahko prišli do zaključka, da nobenih. Delavstvo ni po zadnjih volitvah—sploh že več let ne—dobil niti drobtinice od vlade ali Rooseveltove administracije. V resnici dobiva le batine po svoji grbi. Sprejet ni bil en sam zakon, kakor tudi ne izdan en sam ukrep, ki bi bil v korist delovnemu ljudstvu. Obratno je resnica. Izdanih je bilo že več ukrepov po raznih agencijah, ki so absolutno proti delavskim interesom. Zadnje dni je predsednik znova pritisnil na kongres, naj sprejme zakon prisilnega dela, kateremu nasprotuje vse organizirano delavstvo—razen komunistov. Vlada mezdna politika je bila še poslabšana za delavstvo, ne izboljšana; bila je še bolj tesno priklenjena k formuli malega jekla, kontroliranje cen le pa večinoma le na papirju.

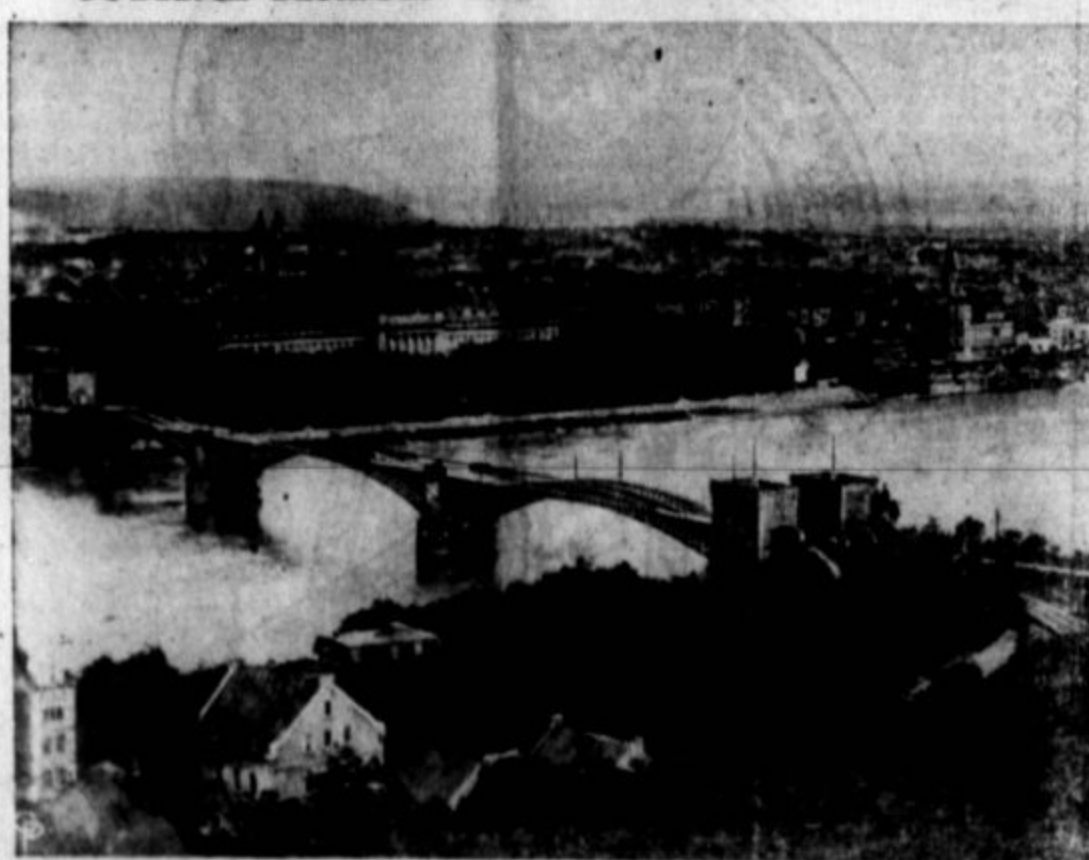
Denar, ki so ga potrošili demokrate in republikanci v zadnji kampanji—okrog dvajset milijonov dolarjev—je bil dobro investiran. Denar, ki so ga potrošili delavci skozi politični odbor CIO, je bil vržen v vodo. Tako se bo godilo tudi v bodoče, dokler bo ameriško delavstvo zasledovalo politiko, katero narekujejo starokopitni unijaki voditelji in politični oportunisti Hillmanovega kalibra.

Ampak v resnici ni to mala vsota—\$1,327,775—katero je potrošil Hillmanov odbor pri zadnjih volitvah. Faktično je to velika vsota. S tem denarjem bi si delavstvo lahko zgradilo močno politično stranko, ki bi bila najboljša batina in strah bossov starih strank. Tako pa zdaj nima ničesar pokazati.

"Delavski prijatelj," ki so bili izvoljeni s pomočjo Hillmanovega odbora, se zdaj niti ne zmenijo za Murrayja, Greena in druge delavske lobiste. Najmanj se pa zmeni Bela hiša. Če bi delovno ljudstvo imelo močno politično stranko, bi prihajale drugačne vesti iz Washingtona in iz kapitolov posameznih držav. Politiki bi se ne rogali delavstvu, kakor to delajo danes. Priča temu je Kanada.

Odkar se je tam razvila socialistična stranka pod imenom Co-operative Commonwealth Federation v močno in agresivno gibanje, se obe stari kapitalistični stranki kosata, katere bo "bolj ljudska" in bolj "napredna." Stari politiki so že začeli obljubljati enake reforme kot jih propagira CCF v Ameriki pa se kosajo, kako bi delavstvo čim bolj potisnili k tlom, ga uklenili v verige prisilnega dela in pruskega militarizma ter zadavili unije.

COBLENZ BESIEGED AND CUT OFF BY 3rd ARMY

Nemško mesto Koblenz, ki je padlo v roke zmagovalni ameriški tretji armadi. Mesto je domalega v razvalinah od silovitega zračnega bombardiranja.

John L. Lewis, ki se zopet pogaja s operatorji za novo mezdno pogodbo. Ob začetku pogajanj je obvestil vladni delavski odbor, da bodo najnižji glasovali o štrajku pred 1. aprilom, ko poteče sedanja mezdna pogodba.

je pripovedoval nam otrokom, kako je služil papeža. Dobro se spominjam, da ni nič kaj pohvalil papeža.

John Paulič.

SMRT ČLANA IN DRUGO

Mineral, Kans.—Tu je umrl Martin Bambič v starosti 73 let. Rojen je bil v Mirni peči ali okolici, v Ameriko pa je prišel l. 1903. Umrl je 1. marca, pokopan pa je bil 3. marca na pokopališču Scammon. V Mineralu je živel od l. 1906 ter bil zadnja leta predsednik društva št. 19 SNPJ. Bil je tudi član ABZ. Zapuščila žena, šest hčera in dva sina. En sin služi Strica Sama na južnem Pacifiku.

Pokojnik je bil dober član jednote in v splošnem priljubljen, kajti bil je vesele narave in smo se večkrat zelo zabavali v njegovi družbi. Zdaj, ko ga ne bo več med nami, ga bomo zelo pogrešali. Ampak dolgo časa ne bomo tudi mi gledali te prerije, ker smo že blizu tistega mostu, čez katerega hodijo na drugi svet. Z izjemo članic, smo pri našem društvu že skoro vsi prekorčili 60. leto. Torej ni nič čudnega, ker je že tretji član umrl v teku osmih mesecev.

Moje simpatije tudi družini John in Kathrine Kraiz iz Detroita. Vaš sin John je bil naš rojak, kajti bil je rojen v sosesčini pokojnega Martina Bambiča. Vašo globoko rano bo polagoma zacelil čas. Enako velja za stotine drugih mater, soproj in zaročenk, katere gloda skrb za svoje drage noč in dan. Toda prišel bo dan, ko se bodo povrnil, samo na žalost ne vsi. Ampak tisti, ki so padli v boju, so žrtvovali svoja življenja za demokracijo in blaginjo svoje domovine, zato ne bodo nikoli pozabljeni, ampak njih imena bodo zapisana v zgodovini, dočim bomo mi kmalu pozabljeni.

S končanjem vojne ne bo vse tako dobro, kajti vojna razdeljanja ne bodo tako kmalu popravljena. Vzlic temu pa se bo zdelo človeku tako kot po hudem viharju, ko zopet zasije sonce in je vse lepo in mirno in tista skrb odneha. Glavno je, da človek ve, pri čem je.

H koncu naj še omenim, da je John Shular zelo dobro poročal o predavanju Roberta St. Johna. Takih dopisov nam je treba. Želim, da bi se on večkrat oglašil, kajti piše zelo dobre dopise.

Frank Jugg.

NA DELU ZA JUGO-SLOVENSKE TRPINE

Johnstown, Pa.—V dolžnost si štejem, da se zahvalim vsem, ki so mi pomagali pri pobiranju in odpošiljavi obleke. Kakor sem že poročala, v Johnstownu smo delali skupaj z brati Srbi in Hrvati. Avtomobile so dali na razpolago sledeči: John Oreskovich, Louis Stefanich in Frank Selan. S tovrstnim avtomobilom pa je največ skupaj zvozil Pete Velich. Dragih Svilar pa je sam pobiral obleko v svoji naselbini in pripeljal iz Boltza, Pa., s svojim avtomobilom v skupno zbirališče. On je srbske narodnosti in neustrašen bojevnik za delavske pravice.

Obiskali smo skoro vse bližnje naselbine in oglaševali v časopisju, kam se naj ljudje, ki imajo kaj obleke za oddajo, obrnejo, bodisi telefonično ali osebno. Torej nima nihče izgovora, da ni vedel komu dati obleko. Prav tako je storil predsednik podružnice št. 28 SANSa Joseph

Turk. Sestra Sylvia Skedel je po krivici kritizirala. Tu so naselbine raztresene na daleč okoli. Želeli smo vse obiskati in jim nuditi pomoč v tem oziru. Od postojanke št. 4 SANSa smo obiskali sledeče naselbine: South Fork, St. Michael, Lloydell, Dunlo in Homer City. Povsod smo našli dobre rojake, ki so šli takoj na delo v svojih naselbinah ter v kratkem času zbrali skupaj dve in pol tone obleke. K teži ni prištetja obleka iz Moxhama, Conemaugha in Homer Cityja, ki je bila poslana zadnji teden iz Johnstowna. Rada bi imenovala vse rojake, ki so pomagali pri zbiranju, to da mi niso znana vsa imena. Vs priznanje in čast zasluži ruden, ki gre po težkem delu v premo govniku nabirati obleko od hiše do hiše za največje siromake na svetu, ki niso bili po lastni krivdi pahnjeni v to gorje, ki ga morajo danes prenašati.

Na tem mestu naj izrečem tudi najlepšo zahvalo vsem našim vrlim odbornikom društev SNPJ, kajti skoro vse delo se je izvršilo pod okriljem društev SNPJ. Tu je zopet članstvo SNPJ pokazalo svojo bratsko zavednost. Lepa hvala za uradno zahvalo našemu odboru od članstva društva št. 345 SNPJ v South Forku. Posebno pa Jacobu Rupertu, Michaelu Mehallu in vsem drugim, ki so sodelovali. Prav tako gre vse priznanje članom in odbornikom društva št. 190 SNPJ v St. Michaelu, in sicer Johnu Nadu, Franku Kaučiču in sestri Milavec. Enako zaslužita priznanje Ralph Jerman in Anton Vidrich od društva 60 SNPJ, Lloydell, Pa., ter sestra Mary Modic od št. 571 SNPJ, Homer City. Vsi ostali, ki ste tudi sodelovali pri tem humanitarnem delu, a jaz ne vem za vsa imena, prejmite mojo globoko zahvalo.

Pri nabiranju in ureditvi obleke pa so sodelovali: John Oreskovich, Nick Radnar, Dušan in Milka Cvjetičanin, Anna Milko-vich, Mary Radman, miss Jadrich, Eva Velich, miss Tomaskovich, Valerija Hiti, Elizabeth Tomazevich, Anna Tomazich, Anna Fratric, Mary Vidmar. Za prevoz pa je poskrbel Mike Milko-vich. Tako drug drugemu nudimo pomoč in se praj dobro razumemo. Skupno z našo obleko je bila odposlana tudi iz Conemaugha, kjer sta se brat Joseph Turk in njegova žena zelo trudila in vse skupaj zvozila. Na mesto da bi bratu Turku bilo hvalažni za njegov trud in delo, kar je več kot zaslužil, ga pa sedaj kritizira oseba, ki sama ne stori ničesar v svoji naselbini, vsaj ne slišimo o njenem delu.

Dne 27. maja bomo najbrže imeli velik shod, na katerem bodo nastopili najmanj štirje govorniki. Da bomo s shodom uspeli, moramo iti vsi na delo. Zadnjič sem poslala vabila vsem okoliškim društvom, naj pošljejo zastopnike na sejo, toda se ni vsi odzvali. Prosim, da se gotovo odzovete, ko vam bom poslala povabila prihodnje. Več kot nas bo skupaj, več dobrega bomo stori. Poznam skoro vse okoliške rojake, ki so navdušeni narodnjaki in postrvovalni družbeniki. Med njimi je resnica zapisal, da se slednje nado-mesti z Američani.

Naši možje se po težkem delu radi malo odpočijejo, zato nam raje mesta in pomagati pri koristnem delu. Stopite mesto njih okoli in vprašajte za pomoč stari domovini. Kdor trka, temu se vrata odpro.

Več o shodu bom ob pravem času naznanila. Prosim, da se prične pripravljati za ta shod že sedaj. Vsi moramo delati in sodelovati. Na koncu pa pozdravljam vse zavedne Slovence.

Mary Vidmar.

Slovenija v borbi za svobodo

Mirko G. Kužel, tajnik SANSa
(Nadaljevanje)

XVII
Povojni problemi

Italijanska okupacija slovenskih pokrajin od 1941 do 1943 je bila krvava in zločini v nebo vpjoli. Brezobzirno in neusmiljeno po-
žiganje vasi je bilo na dnevnem redu. Dasi vse pokrajine niso bile
prizadete, so Italijani vseeno požgali in razdejali na stotine sloven-
skih vasi. Ena tretjina vseh domačij in poslopjij južno od Save je
bila požgana in porušena.

Osvobodilna fronta se je glo-
boko zavedala, da bo veliko pri-
pomogla zavezniki stvari, ako
napravi sovražniku čim več škod-
e ter mu zastavi in onemogoči
prevoz vojaških zalog in potreb-
ščin po Sloveniji. Poleg tega pa
je bil ta material potreben za
domačo slovensko vojsko. Zave-
dala pa se je obenem, da bo to
zastavljanje sovražnika pomeni-
lo upoštevanje in uničevanje slo-
venske lastnine in naprav ter
da bo po končani vojni vse to
treba popraviti ali nanovo zgra-
diti. Za to se bo rabilo milijon-
e in milijone ljudskega denarja.
Toda za uničenje sovražni-
ka in za doseg svobode se ni
zela nobena cena previsoka in
nobena žrtev prevelika. Partiz-
anske skupine so se lotile sabo-
taze na debelo.

Na Dolenjskem so železniške
postaje popolnoma porušene,
proge pa pretrgane in razdejane.
Celo tračnice so partizani
odpeljali s seboj. Predori, želez-
niški in cestni mostovi in vse
važne točke so bile razstreljene.
V teh okrajih ni nobenega želez-
niškega prometa; lokomotive,
vagoni in tovorni vozovi ležijo
v grabnih ob progih. Delavnice
in popravilnice so bile razde-
jane in samo v Črnomlju je bi-
lo pogonih v zrak trinajst lo-
komotiv z vso opremo vred. Že-
leznica že ne obratuje na Dolenj-
skem od septembra 1943. Jugo-
vzhodno od Ljubljane se ni vi-
delo ali slišalo premikajočega
vlakla nad eno leto.

Vsi mostovi na glavnih dežel-
nih cestah so porušeni, ceste pa
so polne barikad in grabnov, da
sovražni tanki in oklopni avto-
mobilni ne morejo naprej. V važ-
nih vaseh in trgih so mostovi
čez reke in potoke brez izjeme
popolnoma uničeni. Slovenska
vojaška se prevaža čez vodo na
brodih. V nekaterih krajih pa
so pionirji zgradili začasne le-
sene mostove. Nemci so za vsa-
ko ceno hoteli obdržati promet-
no cesto med Novim mestom in
Brežicami in so jo močno zava-
rovali. Toda tudi tu niso uspeli,
kajti jugoslovanski vojni komu-
nike prve dni marca 1945 je po-
vedal, da so partizani spustili v
zrak edina dva mostova med
Novim mestom in Brežicami.
Edina dva mostova sta bila v
Kostanjevici čez Krko.

Problemi obnovitve
Problem obnovitve in rekon-
strukcije v Sloveniji je ogrom-
en. Vsa kapitalna oprema je
uničena in slika opustošenja je
taka, da bo po mnenju večša-
kov prihodnjih 15 ali 20 let dela
za vse. Tako oceno so podali
tehnični in inženirski slovenske na-
rodne vojske.

Južno od Save ter na Primor-
skem, kakor tudi na Gorenjskem
in južnem Štajerskem so parti-
zani uničili rudnike, premogov-
nike, tovarne in žage, kjerkoli
je bilo mogoče. Vse te naprave
so služile Hitlerju in njegovi
vojski proti zaveznikom. Te to-
varne so seveda majhne v pri-
merju z onimi na severnem Šta-
jerskem in Koroškem. Rudnik
za živo srebro v Idriji je zalit.
Ampak uničevanje se vrši tudi
na Koroškem in Štajerskem,
kjer je danes osvobodilno giba-
nje v polnem razmahu. Hitler
je proglasil te pokrajine za del
"tretjega rajha". Industrialno
so zelo dobro razvite. Upanje je
bilo, da bodo te tovarne služile
za podlago povojne rekonstruk-
cije Slovenije, če bi vojna pre-
minula koncem leta 1944. Toda
ker se to ni zgodilo, je zavez-
niška zračna sila nadaljevala,
kjer so partizani prenehali. Da-
nes je tudi večina tega indus-
trialnega dela Slovenije v raz-
valinah.

Slovenski narod sam ne bo
mogel obnoviti svoje domovine
brez zunanje pomoči. Prebival-
stvo Slovenije je padlo za naj-
manj 5 do 20 odstotkov v vseh
letnih starostih. V deželi je kri-
tično pomanjkanje tovarniških
izdelkov, posebno poljedelske-
ga orodja in strojev, železniške

opreme in sploh vse kapitalne
opreme in tekstilnih produktov.
Z ozirom na obnovitev in rekon-
strukcijo se lahko reče, da Slo-
venija danes potrebuje vsega,
predvsem pa zadosti zdravega
živeža, obleke in medikalij, za
pričetek pa—MILA!

Zaključek
V tej razpravi sem skušal po-
dati sliko o sedanjem položaju
v Sloveniji na podlagi resničnih
in verjetnih podatkov. Ker je
poročilo skoraj stoodstotno v
prilog osvobodilnega gibanja in
soglasja s programom, ki ga je
začrtal Slovenski narodni kon-
gres leta 1942, Slovenski ame-
riški narodni svet pa posledno
izvajal pri izvrševanju svojega
političnega dela med ameriški-
mi Slovenci in deloma tudi med
drugimi Američani, bodo naši
nasprotniki—to je nasprotniki
pravega osvobodilnega gibanja
naroda—zopet zatuli, da smo
vse skupaj izvilili iz roga, da na-
vajamo laži in prevaro in se bodo
zaklinjali pred Bogom in sve-
tom, da smo se prodali "komu-
nistom". Taka očitanja so po-
stala že vsakdanja stvar.

Vzlic temu pa opozarjamo čit-
atelje na izjavo **župnika Černe-
ta**, ki je sam občutil strahote
nemškega terorja n ad ubogim
narodom v Sloveniji; na njego-
vo odobrolo postopanja sloven-
skih "šumarjev", to je gerilskih
(partizanskih) oddelkov Osvobo-
ditelne fronte, in zanikanju o "ne-
dolžnih žrtvah". Važna je tudi
izjava **Toneta Fajfarja**, tajnika
zveze Krščanskih obrtnih za-
drug, v kateri je jasno in raz-
ločno povedal, kakaj je velika
večina slovenskih katoličanov
pristopila v Osvobodilno fronto;
kaj so napravili oni voditelji
Slovenske ljudske stranke, ki so
vodili kampanjo proti tej fron-
ti in so pomagali Hitlerju v bra-
tomorni borbi Slovenca proti
Slovincu za popolno uničenje
in iztrebljenje slovenskega na-
roda. Pravilnost tega poročila
tudi potrjuje zaključek zavezni-
ške konference v Jalti, ki je odo-
brila sedanje delo Osvobodilne
fronte v Jugoslaviji in dala Ju-
goslovanom priliko, da si zgra-
dijo svojo novo državo za sebe.
Kar se je dogodilo v Jugo-
slaviji v teh štirih letih, je zgo-
dovinskega pomena; pomeni no-
vo, svobodno in bratsko sožitje
narodov Jugoslavije. Nobena
reakcija ne bo zastavila tega na-
rodnega razvoja. Mi Američani
ci pa imamo težko nalogo biti na
straži in paziti, da se stara ev-
ropska reakcija ne zaleže med
nas in med nami v Ameriki ne
nadaljuje svojega strupenega,
razdvaljnega dela. Odpreti je
treba oči in se zavedati, da vso
propagando proti svobodni Slo-
veniji in svobodni Jugoslaviji
vodijo v svobodni Ameriki Jugo-
slovanski ubežniki in njim udi-
njeni priležniki, za katere ni
več prostora v stari domovini;
ker so se pregrešili proti svoji
lastni rojstni domovini, ker so
pomagali povzročiti njeno krva-
vo Kalvarijo in sedaj iščejo za-
ščite in uteha za kulisami vere
in cerkve.
Kot Osvobodilna fronta v
stari domovini, tako je tudi Slo-
venski ameriški narodni svet nu-
dil vsem poštenim in zavednim
ameriškim Slovencem priliko za
skupno sodelovanje v slogi, brat-
stvu in nepristranosti, brez raz-
like na osebnost in ideološka pre-
pričanja, za doseg enega same-
ga cilja: **svobode, demokracije in
Združenja slovenskega naroda
in informirati Ameriko o streml-
jenjih tega naroda.** Ta princip
je SANS v vseh slučajih vesti-
no izvajal. In kakor v Sloveni-
ji, tako so se tudi v Ameriki na-
šli posamezniki, ki so enostavno
prezrli vse principe in načela
demokracije in so se z vso silo
podali na delo, da to krvavo bor-
bo slovenskega naroda pred sve-
tom onečestijo in osramotijo.
Mi smo prepričani, da svojega
izdajalskega namena niso dose-
gli in ga ne bodo. "Po njihovih
dejanjih jih boste spoznali!"

Nasprotno pa stoji danes slo-
venski narod na pragu svoje no-
ve bodočnosti, o kateri je sanjal
stoletja. Svoje nove usode Slo-
venci niso podedovali, niti jim
je ni nikdo podaril. Privorili so
si jo sami in zanjo plačali s po-
toki krvi svojih najdražjih si-
nov in hčera v borbi proti zu-
nanjim in notranjim sovražni-
kom. Slovenski narod je uvidel,
da mora biti najprej zadana
SMRT FAŠIZMU, predno res-
nično zasije SVOBODA NARO-
DU.

Skozi grom in viharje
stopajo v nove zarje—
v novi dan, ki pred njimi zori!
(Konec)

Pogodba med UNRA
in jugoslovansko
vlado

Belgrad. (ONA) — Sporazum,
ki je bil ravnokar podpisan, bo
skrbel za to, da dobi Jugoslavija
v bodočih mesecih precejšnje
količine živeža in drugih po-
trebščin.

Ako bi človek sodil po okolici
Belgrada, bi misli, da je Jugo-
slavija ena najbolj blagoslovlje-
nih dežel zasedene Evrope. To-
da te bogate kraje loči od onih
predelov, ki trpe glad in lakoto,
širok pas neverjetno opustoše-
nih krajev, v katerih ni nobenih
transportnih možnosti. Mnogo
cest je še vedno v posesti Nem-
cev, druge so porušene. Nemci
so odnesli ali odvabili skoraj vse
vagone in vozove. Radi tega je
skoro edina možnost za dovoz
hrane v pokrajine, kjer vlada
pomanjkanje, za ladjani do dal-
matinskih pristanišč.

Dr. Pavle Gregorić, minister
za Hrvaško, trdi, da je pomrlo
najmanj 10.000 oseb od gladu
samo na Hrvaškem. Toda kljub
temu je dala Dalmacija, katere
skupno prebivalstvo šteje vsega
skupaj 700.000 duš, preko 100-
000 vojakov Titovi armadi. Ako
je sploh kdaj nekje narod zaslu-
žil, da se mu pomaga, velja to
za naše Dalmatince.

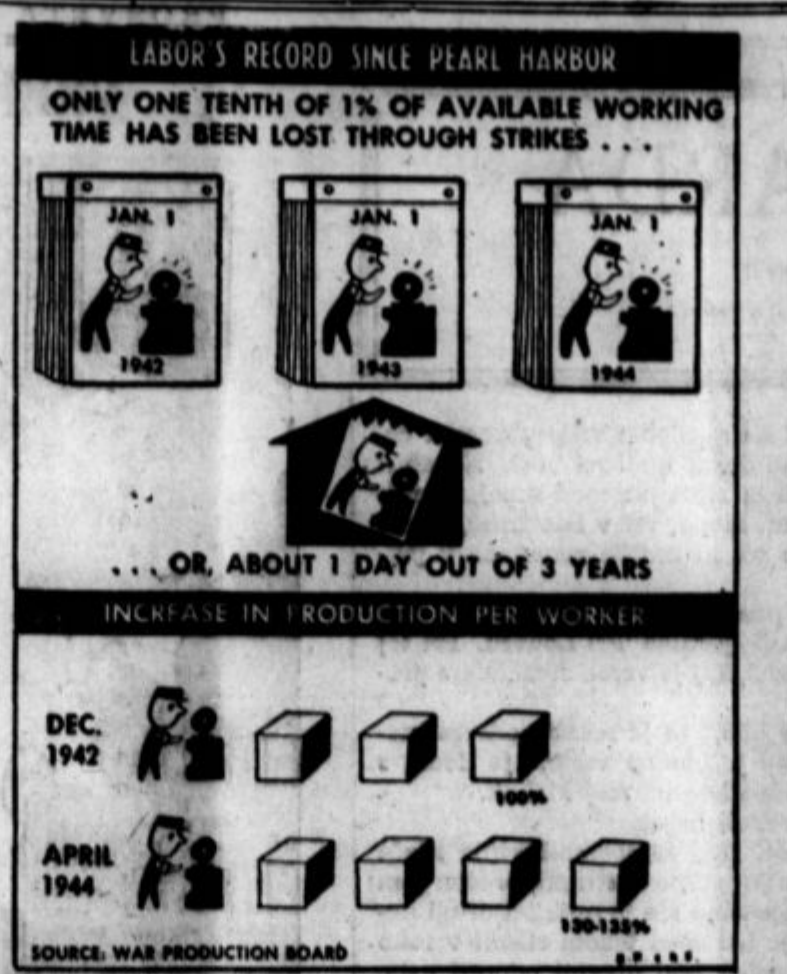
Povedal je, da dobivajo Jugo-
slavci že nekaj časa precejšnje
količine pomoči, med njimi tudi
skoro 1000 3-tonskih tovornih
avtomobilov, ki zdaj prevažajo
podporo od obale v notranjost.
Ko bodo ceste popravljene in
bodo ti avtomobili mogli voziti
dalje v notranjost dežele, bo Ju-
goslavija kmalu sposobna v po-
gledu živil skrbeti sama zase.
Toda poleg živeža obstoji veli-
kanska in kritično pomanjkanje
različnih posebnih vrst živeža,
vitaminov in zdravilnih potreb-
ščin.

Kritično nujno je, da dobi
UNRRA potrebne ladje, da bo
mogla priversti v deželo te vrste
podporo. Upanje prevladuje, da
se bodo razmere mnogo izbolj-
šale po 15. aprilu, ko bo UNRRA
prevzela od vojaških oblasti
skrb za dovoz vsega potreb-
nega.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Skupina premaganih nemških vojakov se podaja Američanom
s dvignjenimi rokami. Ta slika je bila sneta v razbitem Kolinu in
v ozadju je videti slovit katedralo, ki sicer še stoji pokonci, toda
je močno poškodovana.

Kljub kričanju raznih parasitov in hlapcev reakcije proti delav-
stvu, gornja slika nazorno kaže, kako malo trpi vojna produkcija
radi stavk. V zadnjih treh letih je bilo radi stavk izgubljenega
komaj eno desetinko enega odstotka delovnega časa—ali en dan
v treh letih. Razvidno je tudi (na spodnjem delu slike), da danes
vsak delavec povprečno producira 30-35% več kot je pred tremi
leti.

Revolucionarna Jugoslavija

Belgrad. (ONA)—Res je, kar smo tako često slišali, da se nekaj
revolucionarnega godi v Jugoslaviji—in komunistična stranka igra
pri tem eno vodilnih vlog. Toda kdor bi iskal tradicionalnih zna-
kov komunizma, bi bil zelo razočaran in najbrže niti vedel ne bi,
da se gode revolucionarne spremembe.

Največja sprememba, ki se vr-
ši v sedanji Jugoslaviji, je gi-
gantični napor za izmiritev sta-
rih sporov med bratskimi nari-
di Jugoslavije in uvesti zares
enotno, federativno državo, v
kateri bodo uživali Hrvati, Slo-
venci, Macedonci, Srbi, Črnogorci
in mešana prebivalstva Bosne
in Hercegovine, vsi isto pravo.
Partizani so že od začetka
poudarjali, da bo mogoče pre-
gnati sovražnika iz dežele le, ako
pride do izmiritve in do resni-
sne bratstva. Zdjaj pa poudar-
jajo, da bo moral ta duh preva-
lovati tudi v dobi rekonstrukci-
je. In to je ona revolucionarna
sprememba, ki se vrši v Jugo-
slaviji.

Kako radikalne spremembe
bodo potrebne, da se uresniči to
aspiracijo, si je težko predoci-
ti. To more le nekdo, ki je že
slišal Srba obtoževati Hrvata, ali
Macedonca, ki je tožil o zatira-
nju pod srbsko vlado. Ali ako
pozna one silne konflikte v Bosni
med katoliškimi Hrvati, pravos-
lavnimi Srbi in mohamedan-
ci.

Le globoka vera, rojena v pe-
klu nemške okupacije in v skup-
nem boju proti tujemu vpadni-
ku, je sploh mogla začeti veliko
delo notranje izmiritve.

Eden od mnogih prvakov, ki
imajo to vero, je Rodoljub Čola-
ković, tajnik predsedništva na-
rodnega osvobodilnega komiteja

Maršal Wilson o Draži
Mihajloviču

V newyorškem dnevniku
Daily Mirror je washingtonski
dopisnik Drew Pearson prinesel
izjavo feldmaršala Sir Henryja
Maitlanda Wilsona, novega pred-
stavnika Velike Britanije v an-
glo-ameriškem skupnem gene-
ralnem štabu. V izjavi pravi
maršal sledeče o Draži Mihajlo-
viču:

He (Wilson) had personally
commanded gen. Draža Mihailo-
vič to bomb Salonika-Belgrade
railroad, but this was refused;
that Mihailovic tried to pre-
vent the rescue of allied fliers
downed in Yugoslavia and they
were brought out with the aid
of General Eaker's Air Force
and special U. S. OSS men.

Ob tem česu je bil maršal
Wilson glavni komandant zavez-
nikov za sredozemsko področje,
vključivši Balkan, pod katero
direktno komando je moral biti
tudi Draža Mihailović kot takor-
zvani minister pokojne jugoslo-
vanske vlade v izgnanstvu.
Dalje v izjavi maršal Wilson
daje priznanje Titovim partiza-
nim, ki so skupno z zavezniki
vojsko v Italiji zadrževali preko

Izplačila podpor družinam
ameriških vojakov

Za več kot sedem in pol milijona družin ameriških vojakov je
prvi teden v mesecu plačilni dan. Tekom tega tedna razpošilja
War Department's Office of Dependency Benefits zelenobarvne
čeke v rjavih zalepkah osebam, odvisnim od mož in fantov, ki slu-
žijo v naši vojski.

Malo je ljudi, ki bi jim bilo
treba povedati, da so ti čeki na-
kazila družinam ali osebam, ki
smejo postavno vprašati za ta-
ka nakazila na podlagi odvisno-
sti od službujočega vojaka. Na-
kazila so lahko tudi takozvana
prostovoljna nakazila spadajoča
v "Class E" in nakazana bodisi
odvisnim osebam, hranilnim
bankam, ali pa zavarovalnim
družbam v svrhu kritja plačeva-
nja na zavarovalniške police.
Seveda je naslovljenih največje
število čekov vsaki mesec dru-
žinam vojakov za osebe, ki so
postavno upravičene do nakazil
za podporo. Te čeke dobivajo
odvisne osebe tako dolgo, dokler
so po postavi do njih upraviče-
ne.

Nakazila družinam in drugim
posameznim odvisnim osebam so
izplačana deloma iz vojakove
plače, deloma pa prispeva k iz-
plačilu vlada. Izplačila so naka-
zana samo onim, ki napravijo
tozadevne prošnje. Pri vlaganju
prošenj je treba predložiti dok-
kaze sorodstva in odvisnosti od
vojaka, za katerim želi družina
dobiti podporo. Tiskovine, kate-
re je treba v tem slučaju izpol-
niti in vložiti, so znane pod ime-
nom: "Official Form WD AGO
625". Te tiskovine morete do-
biti v tako zvanih Army Recep-
tion Center, dalje v uradih voja-
ških taborišč in vojaških postaj,
kakor tudi v uradih lokalnih po-
stojank Rdečega križa, pri Ser-
vice Command Headquarters, ali
pa se lahko piše ponje na: Office
of Dependency Benefits, 23
Washington St., Newark, N. J.

Ta nakazila se izplačujejo iz-
rečno samo onim osebam, ki so
postavno smatrane za odvisne od
službujočega vojaka. V vrsto A
spadajo: žena, otroci, kot tudi
ločena žena od vojaka, ako je
letni prejel plačeval službe (alimo-
ny); v slučaju službujočega poro-
čene žene je do nakazila upra-
vičen njen mož in njeni otroci,
ako so bili prej odvisni za pre-
življanje od njenih dohodkov ali
zaslužka. V vrsto B-1 spadajo
stari vojak ter bratje in se-
stre, ki so bili odvisni od njego-
vega zaslužka ali dohodkov.
Odvisni otroci, bratje in sestre
so po postavi oni, ki še niso do-
polnili 8. leta, ali pa taki, ki so
fizično nesposobni skrbeti za
svoje letno preživljanje.
Od vojakove plače se odtrga
mesečno \$22 za odvisne osebe,
spadajoče v vrsto A, B-1 in vrsto
B; v slučajih nakazil vključujo-
čih odvisne osebe, ki so upravi-
čene do izplačil po lestvici A, in
osebe, upravičene do izplačil po
lestvici B-1, je vojaku odtrganih
\$27 in enaka vsota je odtrgana,
ako ima odvisne osebe po lest-
vici A in B.

Izplačila odvisnim osebam, do-
polnjena z vladnim prispevkom
k nakazilu, so sledeča:

Po lestvici A:	
žena	\$50.00
žena in en otrok	80.00
ločena žena do	42.00
ločena žena in en otrok do	72.00
otrok sam	42.00
za vsakega dodatnega otro- ka se izplača dodatnih	20.00
Po lestvici B-1:	
za enega roditelja	\$50.00
za oba roditelja	68.00
za enega roditelja in eno sestro ali brata	68.00
za oba roditelja in enega brata ali sestro	79.00
samo za brata ali sestro	42.00
za vsakega dodatnega bra- ta ali sestro se izplača dodatnih	11.00

Po lestvici B:
odvisna oseba ali osebe so
upravičene do nakazila \$37.00
(Po tej lestvici se izpla-
čuje samo v onih slu-
čajih, če odvisna oseba ali
osebe ne morejo vprašati
za podporo po lestvici
B-1).

Nekoliko vpogleda v delo ura-
da za izplačevanje nakazil od-
petdeset nemških divizij. A pre-
mier Churchill je sivočasno iz-
javil, da je maršal Tito v Jugo-
slaviji zadrževal več nemških
divizij kot pa združene vojske
zaveznikov v Italiji.
—ZOJSA.

Protiosiščni sen-
timent v Španiji

Bombne eksplozije v
fašističnih uradih

London, 2. aprila. — Demon-
stracije protiosiščnega senti-
menta v Španiji so dobile izraz
v nasilju v zadnjih tednih. V
uradih fašistične propaganda v
Madridu in drugih mestih so se
pripetile bombne eksplozije.
Vesti o bombnih eksplozijah
je zatrla cenzura, toda v London
so prišle iz privatnih virov. Ne-
davno je eksplodirala bomba v
uradu fašistične lista Infor-
mations. Dve bombi sta eks-
plodirali tudi v poslopju, kjer
je urad tajništva narodne vzgo-
je, ki širi fašistično propagando.
Nemški informacijski urad v
glavnem delu Madrida je bil po-
zorilce bombne eksplozije, ki je
povzročila veliko škodo. Agita-
cija, naj Španija pretrga odno-
šaje z osiščem, se širi. Diktator
Franco je v zagati, ker se nje-
gov režim majo in je možnost,
da bo kmalu padel.

WHERE THE FUEL GOES

AN AIRPLANE ENGINE burns
up its own weight in gasoline
in about 2 hours.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Razlik v nazorih!" mi je osorno planil v besedo. "Dvorec moje matere v Cahorsu ima samo štiri glavne zidove. Grad mojega brata v Saint-Alaisu je kup razvalin. In vi govorite o različnosti nazorov!"

"Nu, imenujte to, kakor vam drago."

"In mimo tega," se je živahno oglašila gospa Catinotova, "oprostito, gospod de Saint-Alais, mimo tega veste, kako zelo potrebujemo novih izpreobrnencev. Gospod vikont je plemič ter pameten in veren človek. Samo malo, prav malo je še treba," je dodala ter se z dobrim namrškom ozrla name, "pa bo pregovorjen. Kaj bi rekli, če bi roka vaše sestrice dovršila zveličalno delo in bi vaša gospa mati pristala na to?"

"Niti tedaj je ne bi dobili!" je odvrnil z divjim glasom in z očmi odvrnjenimi od mene. "Ali," je vsa začudena povzela mlada žena, "pred tednom dni ste mi vendar rekli..."

"Pred tednom dni ni danes," jo je prekinil Louis. "Sicer pa dodam samo še eno besedo. Žal mi je, gospod vikont, da vas vidim v Nimesu, in prosim vas, da se vrnete domov. Dobrega tu ne morete storiti nič, zato pa slabega toliko, da boste sami prizadeti. In ni ga sredstva, ki bi vam pomagalo, da dosežete svoj namen."

"To še ni gotovo," sem trmasto odvrnil, čuteč, kako me spet obhaja gnev. "In pred vsem: kar pravite, da ne morem najti gospodične Denise, se hočem poslužiti zelo preprostega sredstva. Čakal bom tu, da odidete, in nato pojdem za vami do doma."

"Tega ne boste storili!" je vzkliknil. "Bodite uverjeni, da bom," sem rekel z izizvajajočim glasom.

Toda gospa Catinotova je posegla vmes. "Ne, gospod de Saux," je rekla s plemenito odločnostjo, "tega ne boste storili, ker bi s tem zlorabili moje gostoljubje."

"Toda mi prepoveste?"

"Da, prepovem vam."

"Če je tako, gospa, se odrečem. Toda..."

"Nič toda! Sklenite zdaj premirje, prosim vaju," je rekla s trdnim glasom. "Če se že hočeta vojskovati drug z drugim, vsaj ne začnite pri meni. Sicer pa mislim, da je bolje... če vas prosim, da se poslovite," je končala in me proseče pogledala.

Ozrl sem se na Louisa. Toda on se je bil obrnil v stran in se je delal, kakor da me ne vidi. To je bil zame milostni sune. Ugovarjati gospo Catinotovi je bilo prav tako nemogoče kakor ostati pri njej proti njeni volji. Zato sem se molče naklonil ter vzel svoj plašč in klobuk s stola, kamor sem ju bil odložil.

"Neizmerno mi je žal," je rekla z ljubkim glasom.

Pomnila mi je roko. Ponesel sem jo k ustnicam.

"Jutri... opoldne... tukaj," je šepnila.

Zdrnil sem se. Njen glas je bil tako tih, da sem besede bolj uganil nego slišal; tem razumljivejša pa je bila zame nemogoča govornica njenih oči. A to je trajalo samo trenutek, nato se je odvrnila od mene. Žalostno sem se ozrl na Louisa, ki mi je kazal hrbet, in odšel.

Sluga, ki me je bil privedel v hišo, je čakal v veži.

"Vaš konj je v gostilni 'Pri Louvru', gospod," je dejal, ko mi je odprl vrata.

Dal sem mu srebrnjak in stopil čez prag, ne vedoč, kam naj se obrnem. Moja zamišljenost je bila tolikšna, da sem se z glavo zaletel v človeka, ki mi je prišel naproti. To me je vzdramilo. Ozrl sem se. Ura je bila okoli desetih in maloštevilne svetiljke so razlivalo po križem-

potih nekaj blede svetlobe; vzlic poznemu času pa je bilo še dokaj ljudi na ulici. Nekateri so se ustavljali in kramljali med seboj, a večina jih je nekam hitela, vsi v isto smer, moški zahoteni do oči in ženske zamotane v pajčolane.

Ustavil sem prvega, ki sem ga srečal, in sem ga vprašal, kje je gostilna 'Pri Louvru'. Pri tej priliki sem zvedel, kaj je vzrok živahnemu prometu.

"Procesija je bila," se je resasto odrezal neznanec. "Čudno je, da ne veste," je dodal s pomembnim pogledom na moj klobuk.

Nato mi je obrnil hrbet.

Šele tisti mah sem se spomnil svoje rdeče kokarde in sem jo jadrno odstranil, preden sem krenil dalje. Spotoma me je prehitel drugi neznanec in mi je kar med tekom stisnil v roko neki papir. Preden sem utegnil odpreti usta, je bil že daleč; a ta dogodek je čudno povečal zmedo v mojih mislih. In nič se nisem zavzel, ko so mi v gostilni povedali, da so že vse sobe oddane.

"Moj konj je že pri vas," sem vztrajal, meneč, da gospodar ne zaupa mojemu možnjaku, ker me vidi pešca.

"Vem, gospod; a vse kar vam morem ponuditi, je to, da prenočite v obednici," je vpljudno odvrnil. "In verjemite mi, da vam tudi drugod ne bi bolje postregli. Mesto je polno tujcev. Skoro toliko jih je kakor tegale onega," je dodal in nekam zlovilno pokazal z očmi na papir, ki sem ga še vedno držal v roki.

Tedaj sem ga pogledal. Bil je proglas z naslovom: "Bogoskranstvo! Sveta devica plaka!"

"Nekdo mi ga je spotoma stisnil v roko," sem dejal.

"Kakopak," je dejal gostilničar. "Ko smo nekega jutra vstali, so bili vsi zidovi pokriti z njimi. Drugič jih je veter raznašal po ulicah kakor jeseni listje."

"Čujte," sem se osmelil, videč, da je že po večerjal in da se mu hoče govoriti, "ali veste, kje stanuje markiz de Saint-Alais?"

"Ne, gospod," je odvrnil. "Tega plemiča ne poznam."

"A vendar je tukaj s svojci vred."

"V Nimesu je zdaj toliko ljudi!" je dejal in skomignil z rameni.

Nato je vprašal tiše:

"Ali je rdeč, gospod—ali narobe?"

"Rdeč," sem odgovoril brez obotavljanja.

"Aha! Nu, med to gospodo je nekaj takih, ki prenašajo našemu gospodu Fromentu pošto v Turin in Montpellier. Pravijo, da bi jih bil moral naš župan že davno aretirati; a kaj, ko je sam rdeč—z večino mestnih svetovalcev vred! Sicer pa ne trdim ničesar, zakaj sam se ne prištevam nobeni stranki. Ali ni plemič, ki ga iščete, nemara izmed teh?"

"Verjetno je zelo," sem dejal. "Toda je gospod Froment tu?"

"Mar ga poznate?"

"Da," sem rekel kratko. "Nekoliko."

"Bogme, ne vem, ali je tu ali ne," je povzel gostilničar, mahaje z glavo. "To je zmerom negotovo."

"Zakaj?" sem vprašal. "Ali ne živi v Nimesu?"

"Pač; v Avgustovih vratih živi, na starem obzidju, poleg kapucinskega samostana. Toda," je nadaljeval s tajinstvenim obrazom, plašno gledaje okoli sebe, "časih ga vidijo, kako se prikaže iz krajev, ki ni nikoli stopil vanje. Tako na primer iz hiše v areni. Pravijo celo, da ima tudi pri kapucinih zavetje. In če greste v krčmo 'Pri Devici' in se skličete nanj, boste pili, ne da bi plačali."

(Dalje prihodnjič.)

VRHNJA PLAST

"Gospodje, mi smo v zagati: Ljudstvu moramo dati delo po volji in v tej smeri sodelovati s Henryjem Wallacem, ali pa bomo zaprli tovarne in izgubili profite."

nevarni transport in vojaki so spremljali karavano.

Frtalca na Zapricah je bila takrat pribežališče tajne ljubezni. Dokaj solza je rosilo tla in prav nič ni čuda, če so baš na tem kraju zrastle smreke razkošno in bohotno, kakor le še v indijskih deželah.

Graščina Zaprice je bila splendid isolation dunajske aristokratske rodbine, — zaprt svet. A spodaj v bazarju je, rastlo trsje.

V poznejšem kopališkem parku je ropotal takrat še mlin ter so se tuji in domačini kopali kar v konjskem tonfu v Nevljici.

Pri Schnablu so izdelovali porcelan, pri Tomanovih lim in pri Prohinarju so barvali sukno. Prashnikerjeva cementarna je slovela in nič manj ni zalegla Črna, kjer se je pridelovala rdeča prst za snajenje vilic in nožev. Pet-krajarjev je stal škrnicelj in velika je bila zaloga.

V postu so dominirale poparjene preste in škofkiš.

Pred vzhodom na pokopališče se je ovekočel stari Koželj, ki je v sliki prav nazorno predložil minljivost vsega. A sv. Krištof na Zalah je bil takrat še večji, nego je dandanes, in na Kalvarijo so dan za dnevom romale pobožne žene.

Veronika je bila tačas še zaščitnica mesta in vse je verovalo vanjo. — Rane, ki jih je kazal sv. Rok na Malem gradu, so bile

takrat še večje, nego so dandanes, in bolj krvave.

V kamniško temnico so žandarji slednji dan gonili rokavnjače, ki so jih nalovili po deželi. Iz Kamnika so morali potem peš v Ljubljano — žandarji in ravbarji. Purgarji pa so zmajevali z glavami in babnice so ropotale z jezički.

Idile ni več. Svet je postal moderen...

Lovska smola

Filčev Žan je bil velik nimrod pred Gospodom. Vsako nedeljo ter praznik je posedal na svojem stolčku v soseskih gozdih in borštih ter čakal in čakal vztrajno in nehalno. — Skoraj vselej se je vrnil domov truden, lačen in žejen ter s prazno torbico. Očividno so se ga živali izogibale, zakaj čudno je le bilo, da je Vanužev Bepo, recimo, vedno in redno domov prikraval s obilnim lovskim blagom, dočim se je Žanovi bisagi poznala praznina že od daleč. Mogoče je pa tudi, da je radi svoje precejšnje obilnosti in obilnosti enostavno zaspal na preži. No, dejstvo je, da je slovel kot smolez prve vrste in da je med kamniškimi lovci veljal rek: Ima smolo kot sam Filec!

Nekoč pa se mu je vendar posrečilo, ustreliti pravega, rejnega zajca — orjaka. Najrajši bi si ga bil obesil čez ramo, da bi ga vsakdo videl, pa ker bi to ne veljalo kot fair, ga je moral potlačiti v malho.

AMERIŠKI DRUŽINSKI

KOLEDAR

Letnik 1945

vsebuje sedemnajst pripovednih spisov, petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov, nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev, tri članke in razprave, razne koledarske in druge podatke ter nad štirideset slik.

Prva slovenska knjiga v Ameriki, v kateri so spisi z bojišč osvobodilne fronte v Sloveniji.

Koledar stane \$1.25

Naročila sprejema:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. - Chicago 23, Ill.

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Lithopolitana

(Nadaljevanje.)

Takrat je bila še krinolina v modi in tisti vrhu pompadourske frizure čepeči koketni slamiček, ki so ga pozneje zamenjali široki florentinci s pentljami in trakovi. Vse boljše dame so nosile židane obleke in tudi one postarišne kamniške mamice, ki so nastopale v avbah in pečah, so nosile svilena, široko nabrana krila na obroče. Žene z manjšo postavo so v krinolini nalikovalе balončkom. Kje je bila takrat še deška frizura!

Ko še ni bilo ajzenpona, so kamniški dandyji tistih časov izprevažali svoje boljše polovice, — zakaj samo te so hodile v družbi mož, — v lepih udobnih kočijah ali saneh seveda brez fedrov, tako da se je marsikaka krinolina med vožnjo hočes nočes prilagodila zapognjeni obliki sedea. Drugi dan je moral potem kovač spraviti obroče spet v pravo obliko. Sani, kakršne je tiste čase uporabljala

kamniška haute volée, so imele obliko labora z navzgor obrnjenim koničastim sprednjim delom. Konji so s svojimi zvončki pritrkavali v ubranih akordih, da je bilo veselje poslušati.

Kje so moje rožice...?

Da so bile prve vrste klopi v kamniških cerkvah od pamtveka v dedni lasti patricijskih rodbin, je notorično, zakaj še danes se dedujejo od roda do roda. Koliko šumenja je bilo čuti, ko je košata purgarica prisejala po cerkvi ter prišedši pred svojo klop, z ropotom odprla vrata, čes, evo nas, ki imamo kaj pod palcem!

Kamničani tistih dob so bili sladkosnedeži. Ko je prišel čas, so se vrstili lovi na kljunače, na jerebice in divje peteline, gamze in srne, zajce in postrvi. Njihove hčere so se učile kuhati pri Maliču ali pri Lefontu v Ljubljani, nekatere celo pri Sacheru na cesarskem Dunaju. Ropotanja, to ni bila tako enostavna stvar!

Da so bil pri višjih oblasteh

dobro zapisani, je gotovo, zakaj drugače bi jim ne bili dodelili elitnega polka, ki so mu poveljevali madjarski in hrvatski baroni in grofje, kakor grofa Keglevich in Drašković.

Skoraj vsa tedanja ljubljanska nemška zlahta je letovala v Kamniku, kar je neslo seveda lepo vsoto Konventionsmünze in rajnišev.

Znan dandy tistih časov je bil Cenetov Pepe na Placu. Ko si je pozneje nekoliko ohladil vročo kri, je rad pripovedoval, kako je to ali ono izpeljal in na tem polju uspešno konkuriral celo z mekinjskimi grofi in baroni.

Pri Fidelu na Šutni so takrat izdelavali kožuhe, tiste pristne kranjske kožuhe z vžitimi pisanimi rožami na hrbtu. Kdo bi si danes upal obleči tak kožuh? V Podgorju ni bilo kmeta, ki ne bi bil nosil Fidelovega čislane-ga izdelka.

Spominjam se, kako so takrat čistili sneg po državni česti iz Kamnika v Ljubljano. Po deset parov konj je bilo vpreženih v plug, ki je rezal visoki sneg ter ga odmetaval na desno in levo in vsakih štirinajst dni so vozili nešteti vozovi kamniški purfel na ljubljansko polje. Črne zastavice na vozech so označevale,

Skrajno zadovoljen je proti večeru prikraval v mesto, naravnost v gostilno k Nebeškemu očetu, kjer so že zborovali njegovi prijatelji in znanci.

Ker je bila njegova lovška smola vsakomur znana, ga sploh nikdo ni več pobaral če in kaj je ustrelil.

Ta grda nebržnost prijateljev mu je to pot grenila popolni užitek. Naposled je kar sam začel: "Oh, prijatelji, kako sem danes truden! Pomislite, kako težko sem nosil torbo..." "Kaj pa imaš v njej?" se je oglašil Hutažev Drejče, znani kamniški hudomušnež. "I, zajca!" — "Ti, pa zajca! Beži no, beži, morda si kakega mačka kje odrli ter ga spravil v malho, pa ne zajca!"

Hutažev Drejče in Čemažarjev Janez iz predmestja Podgora sta si bila velika prijatelja. Slednjemu je Drejče prišepnil, naj skoči v kuhinjo ter naprosi nebeško mater, da pokliče Žana v kuhinjo ter ga tam pridrži kakih deset ali petnajst minut.

In res se je kmalu pojavila na pragu okrogla postava gostilničarke pri Nebeškem očetu nebeška mamica, Jera. "Gospod Filec, stopite no malo k meni v kuhinjo, se bova kaj pomenila zastran večerje, saj vem, da ste lačni!"

Žan se je odpravil v kuhinjo, Drejče pa na dvorišče, kjer je privabil k sebi domačega mučaka, ki se je pravkar odpravljal na lovske pohode. Hitro in spretno ga je spravil v večnost ter se z mačjo mrho vrnil v gostilniško sobo. — Iz Žanove bisage so naglo potegnili zajca ter vteknila mačka vanjo.

Ni še preteklo četrte ure, pa so bili spet vsi zbrani za mizo. Pogovor se je nadaljeval in vsi so vlekli ubogega Žana, čes: "Mačka imaš v torbi, mačka!" — "Hudimana", je naposled vzrojl Žan, "na, kaj pa je potem to? A?" Zmagovito je posegel v torbo in izvlekel — mačka.

Tako strašno se je takrat ujezil, da je malho, puško in mačka

pustil v sobi ter vrata za seboj zaloputnil, da so se tresla okna. Nič več ga ni bilo v to družbo. (Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

PRODA SE hišna oprava, jedilnice, oprava in voziček. Zmerna cena. 943 Ainslie—Edgewater 1872.

3-4 SOB. ZIDANA hiša in zemljišče poleg na 1931 No. Damen Ave. Lastnik 1918 Courtland St. Po 6. uri P.M.

\$50.00 NAGRADE
ako nam naznanite nekoga, ki ima dobro karo na prodaj. Ali pa kupim vašo karo in vam plačam \$50.00 posebej v gotovini.
Tel. Seeley 0607
Po 6. uri P. M. Juniper 781

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje
Delovne ure od 5:30
popoldne do 12. ure zvečer.
Vojno nujna industrija.

Rabimo tudi
pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$5.00 za eno letno naročnino. Če vsi člani še plačujejo pri azenentu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Veselj kakor hitro kateri teh članov/preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zairul, drisive in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in 0.90	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto. List, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. _____ Čl. druživa št. _____

3. _____ Čl. druživa št. _____

4. _____ Čl. druživa št. _____

5. _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Driava _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐